

FINLANDS RÖDA KORS ANVISNING OM JÄV

Verksamheten inom Finlands Röda Kors grundar sig på frivilligverksamhet. Vikten av högt satta etiska principer understryks i verksamheten.

Ingen får delta i sådana typer av behandling eller avgörande av fall där ens personliga intresse kan strida mot organisationens intresse.¹

1 Jäv i beslutsfattandet inom FRK

1.1 Jäv för medlem i FRK

En FRK-medlem har inte rätt att rösta eller framställa förslag till beslut vid föreningsmöte när beslut fattas om avtal mellan medlemmen och föreningen eller om andra frågor i vilka medlemmens enskilda intressen strider mot föreningens.

Jäv kan framkomma på två sätt: om det handlar om ett avtal är medlemmen jävig oavsett huruvida intressekonflikten är faktisk eller ens möjlig.

I andra ärenden än avtalsrelaterade kan jäv endast uppstå om det gäller ett ärende där medlemmens personliga intresse står i strid mot FRK:s intresse. Intressekonflikten ska vara konkret. Det är inte nödvändigt att intressekonflikten gäller förmögenhetsrelaterade rättigheter, även om detta är det vanligaste fallet. Medlemmen får exempelvis inte ta del i beslutsfattande som gäller ett arvode hen betalas för medlemskap i styrelsen.

Jäv uppstår vanligtvis i beslutsfattande som gäller ekonomiska frågor. Att ett beslut går emot en medlems ideologiska intressen eller är ofördelaktigt för hen leder inte till jäv. En FRK-medlem är inte jävig när man fattar beslut om uteslutningsärenden eller förtroendeuppdrag som gäller hen. Medlemmen har rätt att rösta på sig själv för förtroendeuppdrag och om uteslutning som gäller hen själv.

En rättegång mellan medlemmen och FRK innebär vanligtvis jäv.

En jävig medlem får inte vara närvarande när ärendet behandlas, om inte mötet uttryckligen ger tillstånd till det.

1.2 Jäv för styrelsemedlemmar

Styrelsemedlemmar i FRK och andra personer som anförtrotts förvaltningsuppgifter får inte rösta när beslut fattas om val eller avsättning av revisorer eller verksamhetsgranskare, fastställande av bokslut eller beviljande av ansvarsfrihet.

Jäv som uppstår på grund av position gäller sådan förvaltning för vilken styrelsemedlemmen är ansvarig. De vars mandatperiod det gäller omfattas av jävet.

Till exempel kan de som inte ansvarat för förvaltningen under räkenskapsperioden i fråga rösta om godkännande av bokslutet. På motsvarande sätt kan de styrelsemedlemmar som inte hört till styrelsen under den period för vilken ansvarsfrihet bedöms rösta om beviljande av ansvarsfriheten. Jäv som uppstår på grund av position innebär endast jäv för att delta i omröstningen.

¹ 56 § i förordningen om Finlands Röda Kors samt 26 och 37 § i föreningslagen.

Vanligtvis rekommenderas att styrelsemedlemmar och andra med redovisningsskyldighet är närvarande vid diskussionen om godkännande av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet. Deras redogörelser är nämligen viktiga för beslutet.

En jävig person kan ändå ombes att avlägsna sig när ärenden som rör hen diskuteras och går till omröstning.

1.3 Jäv i ledningen

Samma regler som för styrelsemedlemmar tillämpas på chefer. Chefer får inte delta i behandlingen av ärenden som gäller avtal mellan chefen och FRK eller i behandlingen av ärenden som gäller sådana avtal mellan FRK och tredje parter där personen kunde förvänta sig ha sådant betydande intresse som skulle kunna strida mot FRK:s intresse.

Chefer får inte iakttä beslut som fattats av FRK eller styrelsen men som strider mot lagen eller FRK:s stadgar.

1.4 Jäv i fullmäktige

Jävsreglerna för FRK:s möten tillämpas också på beslutsfattande som sker i fullmäktigemöte.

1.5 Andra omröstningar

Jävsbestämmelserna tillämpas inte på omröstning i separata omröstningssituationer eller vid omröstning per post. I sådana situationer är jäv sällan aktuellt och i praktiken skulle det vara svårt att utreda.

Jävsreglerna tillämpas inte om alla som är närvarande vid ett möte är jäviga, eftersom man inte annars kan fatta beslut.

2 Jävsgrunder

2.1 Partsjäv

Att den som behandlar ett ärende, eller någon närstående till hen, är part innebär jäv.

Part är den vars intresse, rätt eller skyldighet ärendet gäller. Jäv uppstår exempelvis när den som behandlar ett ärende eller någon närstående till hen är föremål för beslutsfattande som gäller bidragsansökan.

2.2 Biträdes- eller ställföreträdarjäv

Den som behandlar ett ärende är jävig om hen eller någon närstående till hen biträder eller företräder en part eller den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada.

Jävet begränsas till det ärende där person biträder eller företräder någon annan. Jäv uppstår endast om förhållandet där personen biträder eller företräder parten gäller det ärende som ska behandlas och om förhållandet fortfarande är i kraft vid den tidpunkt då ärendet blir aktuellt.

2.3 Interessejäv

För att jäv ska uppstå förutsätts att avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för parten eller en närstående till hen. Nyttan eller skadan ska vara av synnerlig karaktär, exempelvis ekonomiskt eller på annat sätt betydande. Jäv uppstår exempelvis om

den som behandlar ett ärende äger aktier i ett företag som är part i ärendet och om personen får ekonomisk fördel av att ärendet avgörs till företagets fördel.

2.4 Jäv på grund av anställningsförhållande och uppdrag

Anställningsförhållande till en part eller till någon för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada innebär jäv.

Med anställningsförhållande avses en pågående anställning. Ett uppdragsförhållande kan till exempel vara ett sakkunniguppdrag med anknytning till det ärende som behandlas.

Ett anställningsförhållande till en part innebär inte längre jäv på grund av anställning efter att förhållandet upphört. Jäv kan ändå bli aktuellt att utreda genom den allmänna klausulen.

Jäv på grund av anställningsförhållande kan begränsa möjligheten att ta emot bisysslor. Den som har företroendeuppdrag eller bisysslor i ett företag är jävig vid behandlingen av ärenden som gäller företaget eller dess konkurrenter.

2.5 Sammanslutningsjäv

Jäv uppstår om en part eller en närstående till hen är medlem av styrelsen, förvaltningsrådet eller något därmed jämförbart organ eller är verkställande direktör eller innehar motsvarande ställning i en sådan sammanslutning eller stiftelse eller sådant statligt affärsverk eller sådan statlig inrättning som är part eller för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada.

Endast medlemskap i en förening eller aktieäggande i partssammanslutningen innebär inte jäv, men i stället kan intressejäv komma på fråga.

2.6 Styrnings- och tillsynsjäv

Jäv uppstår om en part eller närstående till hen hör till direktionen för eller något annat därmed jämförbart organ i ett ämbetsverk eller en inrättning och det är fråga om ett ärende som sammanhänger med styrningen eller övervakningen av ämbetsverket eller inrättningen.

Utgående från det här är styrelsemedlemmar jäviga för att delta i ärenden som gäller styrningen och tillsynen av FRK på ministerienivå.

2.7 Äventyrande av den allmänna tilltron

Jäv utgående från den allmänna klausulen uppstår om tilltron till opartiskheten äventyras av någon annan anledning.

Syftet med den allmänna klausulen är att trygga den allmänna tilltron till att förfarandet är objektivt och opartiskt. Därför är tillämpningsområdet för klausulen omfattande. En särskild orsak till varför tilltron äventyras måste ändå anges. Till exempel räcker inte ett vanligt kund- eller bekantskapsförhållande till parten för att grunda jäv.

Ett typfall av sådant jäv är vänskapsförhållande eller offentligt motparts- eller ovänskapsförhållande till parten.

Gästfrihet som överskrider det normala eller andra betydande ekonomiska fördelar som en part visar kan också omfattas av den allmänna klausulen. De bedöms dock också som mutor.

Medlemskap i olika föreningar, såsom medborgarorganisationer, fackföreningar eller partier, leder inte till jäv. Tilltron till opartiskheten kan ändå äventyras om någon hör till en förening

som kräver stor inbördes lojalitet i förhållande till andra medlemmar och det ärende som behandlas gäller medlemmen.

Gränsdragning mellan vad som är eller inte är jäv uppstår lätt i fall av tvåinstansjäv, där samma person deltar i behandlingen av samma ärende på olika nivåer eller om samma person deltar i behandlingen av två närliggande ärenden.

2.8 Definitionen av närstående i jävsgrunderna

Följande personer är närstående:

- 1) den så kallade familjekretsen utgörs av make, barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far- och morföräldrar samt också den som på något annat sätt står parten särskilt nära liksom även dessa personers makar,
- 2) partens föräldrars syskon samt deras makar, partens syskonbarn och tidigare make till parten,
- 3) partens makes barn, barnbarn, syskon, föräldrar och far- och morföräldrar samt också dessa personers makar och partens makes syskonbarn.

Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Som närstående anses också motsvarande halvsläkting.

En sådan person som på något annat sätt står parten särskilt nära och som avses i 1 punkten är någon som har del i partens liv motsvarande en nära släkting. Det kan handla om en partner eller en särskilt god vän.

3 Bisysslor

Bisysslor kan leda till kopplingar som är ägnade att urholka tilltron till beslutsfattandet eller till att ärendet bereds opartiskt.

4 Gåvor och gästfrihet

Ekonomisk eller annan förmån ska inte godkännas eller tas emot om de är ägnade att försämra tilltron till parten eller objektiviteten i FRK:s verksamhet. I enlighet med försiktighetsprincipen ska man avstå från att motta en sådan förmån vars godtagbarhet man hyser tvivel om.

Det är tillåtet att ta emot en skälig och sedvanlig ekonomisk förmån eller gåva. Man kan till exempel ta emot skäliga och sedvanliga gåvor på bemarkelsedagar samt julklappar. Man kan också delta i sådana seminarier, kulturevenemang eller motsvarande händelser som man i allmänhet deltar i och som är anknutna till organisationens verksamhet eller på annat sätt ligger i dess intresse.

5 Jävsprövning

Jävsfrågor ska alltid beaktas vid behandlingen av ärenden. En jävig person ska själv avgöra huruvida hen är jävig och omedelbart anmäla sig som jävig. Om jäv för ledamöter och föredragande i ett kollegialt organ beslutar organet i fråga.

Medlemmar kan också frivilligt avstå från att delta i beslutsfattandet, det vill säga meddela att de inte anser sig kunna delta i beslutsfattandet även om de inte är jäviga enligt lagen. I praktiken kan medlemmen till exempel avstå från att delta i beslutsfattandet när ett kommittébetänkande hen varit med om att bereda behandlas under ett möte. Medlemmen är då inte jävig enligt lagen.

Jävsfrågan prövas enligt den situation som råder vid behandlingen av ärendet. Tidigare jäv kan ändå innebära jäv med stöd av den allmänna klausulen, även om grunden för jävet, såsom ett anställningsförhållande, redan har upphört.

Enligt 32 § i föreningslagen är det att en jävig person deltar i behandlingen av ärendet ett förfarandefel utgående från vilket en föreningsmedlem, styrelsen och en styrelsemedlem inom tre månader kan väcka klandertalan mot föreningen för att få beslutet ogiltigförklarat.

6 Jäv för ombud eller representanter

Om en person är jävig är också hens ombud eller representant jävig. Ett ombud eller en representant får inte delta i behandlingen av ett ärende där hen själv är jävig, även om den part hen företräder inte är jävig.